

Agoráens indledende seminar
arbejdsåret 2020-2021
lørdag den 5. og søndag den 6. september 2020

Om psykoanalysens institutionalitet

*... penchant par où une certaine institution
fondamentale de la pratique, celle qui nous a
été donnée par Freud, en est venue à se
transformer en une technique, en un certain
maniement de la relation analyste-analysé ...*

Jacques Lacan
13.01.1954

Vores arbejdsfælleskab er nået til et punkt hvor vi vil have gavn af at studere Lacans bud på en organisering, der beforder samarbejdet omkring psykoanalysen. Et forsøg på at fremme en kollektivitet som både retter sig imod den enkeltes faglige og menneskelige udvikling og overholder den stående kritik som psykoanalysen må fastholde overfor ethvert gruppefænomen.

Freuds Agorá — skole for psykoanalysen har nu eksisteret i et årti. Man skulle mene at det er længe nok til at se på hvor vi kommer fra, på hvad vi har bedrevet og om betingelserne for vores virke stadig er relevante. For spørgsmålet om den type institutionalitet der knytter sig til psykoanalysen er ikke uafhængigt af den opfattelse af det ubevidste man praktiserer.

Problemerne vedrørende psykoanalytikerens (ud)dannelse og grundlaget for dennes autorisering er dybt forbundet med den måde det kollektive tænkes og praktiseres på og derfor med hvordan *auctoritas*-dimensionen deltager i den *potestas* den enkelte analytiker udøver. En problematik som ikke er løsrevet fra hvad der sker i de dynamikker der er til stede i forholdet mellem det konstituerende og det konstituerede, det latente og det manifeste, intensionen og ekstensionen.

Dette berører derfor også spørgsmålet om den institutionalitet som psykoanalysen knytter an til. Mindre i kraft af de anordninger den eventuelt genererer (forstået her som de foranstaltninger eller institutter der organiserer dens sociale status), end ved det forhold, at i og med en analytiker autoriserer en person til at installere sig i analysandens position, institueres der også en symbolsk indretning (en institution i egentlig forstand vil jeg mene) som, for så vidt den respekteres, bærer analysen igennem over tid.

At dette mærker alle deltagere, er noget som erfaringsmæssigt er uden diskussion. Men selv om vi ganske vist kan sige at analytikerens autoriserer analysanden til at udføre sit arbejde, er spørgsmålet om hvor analytikerens henter sin autorisering fra, stadig dunkelt.

Den uddannende moment i den pågældende erfaring er knyttet til dette punkt.

Traditionen har løst problemet ved at henvise til 'den analytiske institution', dens historie, helte, etc. I et forsøg på at lukke for den afgrund som dermed åbnes. Og i en sand tilstand af *horrori vacui* rulles 'tekniker', 'metoder' og 'psykologiske teorier' frem for at godtgøre den analytiske akt.

Alt sammen blændværk så længe selve psykoanalysens instituerende dimension — dvs. det, Lacan omtaler som *une certaine institution fondamentale de la pratique*— går tabt når forholdet analytiker-analysand reduceres til en teknik. For det praktiske arbejde hviler ganske vist på en 'grundlæggende institution' (empirisk kan man anskue den som sammenspillet mellem den 'svævende opmærksomhed' og de 'frie indfald'), men kun for så vidt denne forstås i forlængelse af det ubevidste. Dette fører os tilbage til hvilket begreb vi gør os om det.

Vanskelighederne derved er hvert gang strandet på vores definition af overføringsfænomenet, en kategori vi i grunden ikke har kunnet begribe før Lacan gav os adgang til diskursens struktur. For alt i alt er nok her vi finder kernen i det, som den omtalte *institution fondamentale* henviser til. Vi ved i dag at enhver praksis støtter sig til en diskurs og at denne ikke kan reduceres til dens narrative (dvs. ekstensionelle) former, men understøttes af en struktur af logisk art. Teknikken og alt andet er udtryk for den logik der i så fald gøres gældende. Der skulle gå femogtyve år før Lacan kunne formulere det som sådan. Men intuitionen og orienteringen var der allerede i 1954.

Alt dette er ganske nærværende i den måde Lacan præsenterer grundproblemerne for psykoanalysen (herunder spørgsmålet om læreanalysen) i sin søsættende tekst « Grundlæggelsesakt », hvormed han instituerer den skole han mente psykoanalysen havde brug for. Teksten har haft en vis betydning i måden FREUDS AGORÁ kom til verden på og derfor er det på sin plads at tage det op på ny.

Jeg foreslår derfor at vi bruger det indledende seminar i det nye arbejdsår til at overveje de spørgsmål som Lacan dér fremlægger for os og som fortsat er aktuelle. I den forbindelse bidrager jeg med en ny dansk gengivelse af ordlyden, en gengivelse som er udtryk for den læsning jeg i dag foretager af teksten og som på visse punkter adskiller sig fra den oversættelse jeg forsøgte mig med for tredive år siden. Forskellen imellem teksterne er den, at mens jeg i den første forsøgte at være tekstnær tillader jeg mig i dag en vis frihed for at fange den struktur Lacan prøver at få os til at få øje på. Det kan i hvert fald give anledning til en diskussion. På hjemmesiden

<https://www.freudsagora.dk/seminarer/indledende-seminar/>

findes en pdf-fil med den franske udgave og tre forskellige engelske oversættelser som også forsøger sig med opgaven.

oc

Jacques Lacan
Grundlæggelsesakt
Den 21. juni 1964

I overensstemmelse med hvad mit forhold til den psykoanalytiske sag altid har været, grundlægger jeg hermed, alene, *École Française de Psychanalyse*. Og da intet på nuværende tidspunkt forhindrer mig i det, vil jeg i de kommende fire år stå for dens ledelse.

Hensigten er, at vi under dette navn genkender en sammenhæng der beforder et arbejde, som

- genfinder den skarphed som sandheden indtager i det felt som Freud åbnede for os,
- fører den oprindelige praksis han derved iværksatte under navnet psykoanalyse, tilbage til de pligter der hører til den i vores verden,
- modstår, ved hjælp af en vedholdende kritik, de afvigelser og kompromitteringer der svækker psykoanalysens udvikling når dens anvendelse degraderes.

Formålet med dette arbejde er uløseligt forbundet med den uddannelse som denne generobringsbevægelse vil medføre. Alle dem jeg har uddannet, er selvsagt fuldt ud berettigede til at deltage, og alle dem der kan bidrage til at afprøve pålideligheden ved denne uddannelse bliver ligeledes inviteret.

Deltagerne i denne Skole engageres i et stykke arbejde som vil være underlagt intern og ekstern kontrol. De kan til gengæld være sikre på at intet vil blive sparet, således at det værdifulde ved deres bidrag vækker passende genklang dér hvor det hører til.

Til udførelse af opgaven vil vi benytte os af princippet om vedholdende samarbejde. Det tager udgangspunkt i en lille gruppe. Hver af disse grupper (vi har et navn til at betegne dem) må bestå af mindst tre personer, højst fem — fire er det rette antal. PLUS EN som sørger for at den enkeltes arbejde får en kontur, diskuteres og munder ud i et passende resultat.

Efter en arbejdsperiode vil gruppens deltagere opfordres til at skifte til en anden gruppe.

Den nødvendige organisering må ikke føre til pamperi hvor indsatsen kapitaliseres som adgangsbillet til et højere lag. Ingen må derfor opfattes som degraderet blot fordi vedkommende vender tilbage til basisarbejdet.

Af den enkle grund, at enhver *geschæft* vil bringe ophavsmanden under den kritik og kontrol, som det vedvarende arbejde vil blive mødt med i skolens regi.

Dette behøver på ingen måde at medføre et hierarki der bare er vendt på hovedet. Det drejer sig snarere om en cirkulær organisering, hvis let programmerbare virke vil bestyrkes med erfaringen.

Vi vil dertil oprette tre afdelinger. Jeg vil værne om deres arbejdsgang sammen med to medarbejdere for hver af dem.

1. *Afdelingen for ren psykoanalyse* — dvs. psykoanalysens praksis og doktrin slet og ret. Hvilket ikke er andet —og intet andet, som det vil blive begrundet andetsteds— end den didaktiske psykoanalyse.

De afgørende problemer som didaktikkens udveje stiller os overfor, vil her formuleres

i konfrontationen mellem de personer, der har didaktiske erfaringer, og kandidaterne under uddannelse. Afdelingens berettigelse tager udgangspunkt i noget som ikke må forklejnes: nemlig de forpligtelser der følger med det professionelle trav, hver gang lære-analysanden påtager sig et ansvar og hvor lidt analytisk dette end måtte være.

Det er inden for denne problemstilling og som et særtilfælde, at spørgsmål om kontrol-analysen må behandles. Det gælder om at få den defineret på anden vis end med de sædvanlige kollektive fornemmelser og den enkeltes fordomme. For vi ved jo udmærket at disse er den eneste lov der gælder derom på nuværende tidspunkt, hvorfor regelbruget i overholdelsen af dens former fortsat er hverdagskost.

Fra starten af, og i hvert tilfælde, vil en kvalificeret kontrol til den praktiserende under uddannelse tilbydes inden for rammerne af vores Skole.

Hvordan jeg selv bryder med de gældende standarder for den didaktiske praksis, må underlægges en videre undersøgelse. Det samme gælder hvad angår de effekter som min undervisning påstås at have for mine analyser, i de tilfælde hvor mine analysander tager del i den som elever. De blindgyder man kan hæfte sig ved i forbindelse med min position i Skolen, skal selvfølgelig også tages med i betragtning. Herunder den inducerende effekt som selve formålet med min undervisning skulle indføre i skolens arbejde.

Sådanne undersøgelser —hvis hensigt er intet andet end at problematisere den herskende rutine— vil blive samlet af afdelingens ansvarlige, som da vil sørge for at resultaterne af deres anstrengelser gives videre.

Tre underafdelinger:

- læren om den rene psykoanalyse,
- intern kritik af dens praksis som uddannelse,
- kontrol af psykoanalytikerne i lære.

Alt i alt: jeg foreslår som grundprincip, at denne afdeling, den første —lige så vel som den. jeg under punkt tre, vil udpege hensigten med— ikke skal begrænse sig til rekruttering blandt læger, idet den rene psykoanalyse ikke i sig selv er en terapeutisk teknik.

2.- *Afdelingen for anvendt psykoanalyse* — det vil sige afdeling for terapi og lægelig klinik.

Sundhedsgrupperne vil have adgang hertil, uanset om de består af folk, som har været psykoanalyseret eller ej, bare de er i stand til at bidrage til den psykoanalytiske erfaring,

- med kritikken af dens indikationers gyldighed ud fra resultaterne;
- ved at afprøve de kategorier og strukturer jeg har indført som værende i fuld overensstemmelse med den freudske praksis;
- det være sig i forbindelse med den kliniske undersøgelse, i de nosografiske definitioner, og ved selve den måde de terapeutiske hensigter tilrettelægges.

Også her tre underafdelinger:

- læren om kuren og dens variationer,
- kasuistikken,
- psykiatrisk information og lægelig udredning.

En bestyrelse, hvis sammensætning må udelukke enhver forudfattet konformisme, vil bekræfte at det udførte arbejde hører til Skolen.

3. - *Afdelingen for optegnelse af det freudske felt.*

Den skal for det første sikre, at alt, hvad der tilbyder sig af udgivelser der hævder at være autoriserede inden for feltet, anmeldes og kritiseres.

Den vil bestræbe sig på at fremlægge de principper ud fra hvilke den analytiske praksis indtager sin plads blandt videnskaberne. En placering, som, hvor ejendommelig den i sidste ende skulle vise sig at være, ikke vil kunne henføres til en udsigelig erfaring.

Endelig må afdelingen vejlede og informere vores erfaring om den strukturalisme som andre videnskaber gør gældende, med henblik på en præcisering af den funktion jeg selv giver strukturalismen inden for vores felt. Tilsvarende må [denne kortlægning af det freudske felt) tydeliggøre hvad de nævnte videnskaber kan modtage som supplerende indskydelse fra vores subjektivering.

En praksis udi teorien er, når alt kommer til alt, tiltrængt. Thi uden den, vil det sammenfald der kendetegner de videnskaber vi kalder konjekturale, forblive prisgivet det politiske sidespor der bygger på illusionen om en universel betingelse.

Derfor endnu tre underafdelinger:

- løbende kommentar af den psykoanalytiske bevægelse,
- tilknytning til beslægtede videnskaber,
- psykoanalysens etik, som dens teoris praksis.

De økonomiske midler — fremskaffet først og fremmest via bidrag fra Skolens medlemmer, de eventuelle tilskud man kan få, og de tjenester den kan yde som Skole— vil i sin helhed forbeholdes Skolens udgivelsesbestræbelser.

Først i rækken, en årbog, der skal samle overskrifterne og resuméerne af Skolens arbejde, uanset hvor de er udkommet. Alle dem der har været aktive inden for Skolens ramme vil fremgå deri blot de beder om det.

Man kan tilslutte sig Skolen ved at deltage i en arbejdsgruppe, oprettet sådan som det er blevet omtalt.

Til at begynde med vil jeg selv afgøre optagelsen, uden at tage i betragtning de forudgående holdninger vedkommende har måttet indtage over for mig, idet jeg er på det rene med at det ikke er mig der har noget imod dem der har forladt mig. Det er snarere dem der nu i endnu højere grad vil have noget imod mig, eftersom den situation de har bragt sig i forhindrer dem i at vende tilbage.

Det svar jeg vil give alle andre vil bunde alene på hvad jeg, ud fra overskrifterne, vil kunne formode eller konstatere om gruppens værdi og om den plads, den til at begynde med mener at kunne udfylde.

Et udvalg godkendt af den første generalforsamling der vil finde sted om et år, skal sørge for at Skolens organisering endelig fastlægges ud fra de retningslinjer, jeg her har angivet. Ved slutningen af det andet år, hvor en ny forsamling må godkende dem, vil udvalget udlede og fremlægge hvad den opsamlede erfaring fortæller om Skolens styrende principper.

Det kan sagtens gå an selv om tilmeldingerne ikke dækker denne plan i sin helhed. Jeg har ikke brug for en omfattende medlemsliste, men for folk der er fast besluttede på at udføre et arbejde — sådan som jeg allerede nu er bekendt med det.

Program til indledende seminar 2020

Lørdag den 5. september

formiddag

kl 10.00
Indledning

kl 10:15
Vivi Krogstad
Den farlige psykiatri og ud-trapning af psykofarmaka

Mange menneske har fået deres liv ødelagt af psykofarmaka, nogle af dem er ligefrem døde af den. Kurven over udskrivning af psykofarmaka og folk der får påstemplet en diagnose er stadig stigende: Ændring af DSM III manualen - medicinalindustrien - fejlagtige diagnoser - farlig psykofarmaka - bivirkninger og abstinenssymptomer i forbindelse med at trappe ud af psykofarmaka er emner jeg vil tage op.

kl 11.30
Frank Grohmann
Lægmandens død

Tænk at i dag, ti år efter selv at have proklameret Lægmandsanalysens aktualitet (se: Foregange, nr. 1), må jeg nu skrive lægmandens dødsattest! I mit oplæg vil jeg forsøge at gøre rede for hvorfor disse to standpunkter ikke er modsigende.

Til spørgsmålet om lægmandsanalysen svarede Freud som bekendt med en redegørelse for psykoanalysens radikalitet. Problemet er imidlertid at denne radikalitet ikke fungerer retroaktivt: man kommer nemlig ingen vegne hvis man forsøger at tage stilling dertil ved at henvise til den såkaldte lægmandsanalyse. I bedste fald har man derved blot gjort klart hvor man står med hensyn til spørgsmålet, men kampen imod disciplinens forvandling til en »medicinsk specialitet« (Freud) har da allerede været tabt længe — og alle deltagere i den nu hundredårige fejde var for så vidt klar over det med det samme.

Kampen imod "lægerne" er ikke mindst blevet brugt til at sløre hvad der måske er den største modstand mod den freudske opdagelse: vi kan kalde den *psykologiseringen* af psykoanalysens grundantagelser.

For psykoanalysens radikalitet kan kun bestå når dens egenart (som ikke-psykologi) holdes i hævd, Ikke mindst med hensyn til de konsekvenser dette har for det penible spørgsmål om psykoanalytikerens uddannelse.

Freuds tydning af spørgsmålet om lægmandsanalysen genformulerer hele sagen: *Jeg havde nemlig bragt den tese i forgrunden, at det ikke kom an på, om analytikerens er i besiddelse af et lægeligt diplom, men om han har erhvervet sig den særlige uddannelse, som behøves til udøvelsen af analysen* (jf. *Foregange nr. 1*, 2011, side 102), er ikke til at tage fejl af. Og når man yderligere konstaterer at der ikke gives en nærmere redegørelse for hvad egenarten af denne uddannelse skulle bestå i, ja så er der vel gode grunde til at man helt og aldeles lukker og slukker for det famøse spørgsmål om den såkaldte lægmandsanalyse. Kort sagt: Man uddanner sig ikke til lægmandsanalytiker heller!

At netop denne lægmand da må erklæres for død, skyldes ganske enkelt det faktum, at den disciplin Freud —og siden ham Lacan— forfægtede, ikke kan være en sovepude: hverken for analysanden, analytikerens eller for det samfund hvori psykoanalysen virker. Psykoanalytikerens ageren og plads må til stadighed og ufortrødent bestemmes af psykoanalysens egenart —det være sig som *procedure, metode og videnskabelig disciplin*—, både i forbindelse med selve kuren, men også med hensyn til dens deltagelse i de samfund hvor den får lov at operere.

Psykoanalysens mærkelige tosidede grundregel kommer da for alvor på prøve. Både når det drejer sig om at redegøre for den videnskabelighed der begrunder den og den umedgørlighed hvormed den må forfægte sit ærinde. At fastholde psykoanalysens radikalitet som teori og praksis kræver derfor først og fremmest at man er klar over hvad det er for en etik Sigmund Freud søsatte i vores verden, og at man handler derefter.

Hvilket, det siger nu sig selv, forlanger ikke en lægmand (lægelig eller ej), men netop en psykoanalytiker.

***Lørdag den 5. september
eftermiddag***

kl 14.00

Peter Andreasen

Et de-konstruktivt oplæg

Hvad skal man læse for at blive psykoanalytiker?

Hvad SKAL man læse for at blive psykoanalytiker?

Hvad skal MAN (JEG?) læse for at blive psykoanalytiker?

Hvad skal man LÆSE (OG FORSTÅ OG KUNNE GENGIVE OG DISKUTERE) for at blive psykoanalytiker?

Med andre ord: HVAD ER PENSUM?

kl 15:15
Stig Salling
Tre umulige erhverv.

Om den psykoanalytiske uddannelsesinstitutions trefoldige umulighed.

*

Søndag den 6. september
Formiddag

kl 10:00
Lis Haugaard
Hvordan den psykoanalytiske egenart konstituerer dens praksis.

I anledning af udgivelsen af Frank Grohmanns bog

Die Eigenart der Psychoanalyse,
Berlin, Psychosozial Verlag, 2020.

kl 11:30
Osvaldo Cariola
Aussi seul.

I 1964 indstiftede Lacan sin Skole med en erklæring hvis første sætning lød som bekendt således:

« *Je fonde –aussi seul que je l'ai toujours été dans ma relation à la cause psychanalytique– l'École Française de Psychanalyse.* »

Dette gengav jeg i 1990 med:

« Jeg grundlægger —**lige så alene** som jeg altid har været det i mit forhold til den psykoanalytiske sag— *École Française de Psychanalyse.* »

Og nu i 2020 med:

« I overensstemmelse med hvad mit forhold til den psykoanalytiske sag altid har været, grundlægger jeg hermed, **alene**, *École Française de Psychanalyse.* »

Det er formuleringen *aussi seul* der interesserer mig her. For hvad mener Lacan med det?

Er 'alene' eller 'lige så alene' passende gengivelser?

Og hvorfor kan der ikke være tale om at oversætte det med 'ene og alene' eller 'mutter's alene'?

Søndag den 6. september
eftermiddag
kl 14.00

Agoráens General Forsamling
Hvad vil vi?
Hvad kan vi?
Hvilken institution?

Agoráens indledende seminar
arbejdsåret 2020-2021

Om psykoanalysens institutionalitet

Dato:

5. og 6. september 2020

Tid:

10:00 til 15.30 begge dage
(med en frokostpause ved ca. 13-tiden)

Sted:

Agoráens lokaler
Frederiksholms Kanal 2, 2.th.
1220 Kbh. K

Pris:

300 kr.
(studerende og arbejdsledige 100 kr.)